

Oddział
MUZEUM
WARMII
I MAZUR

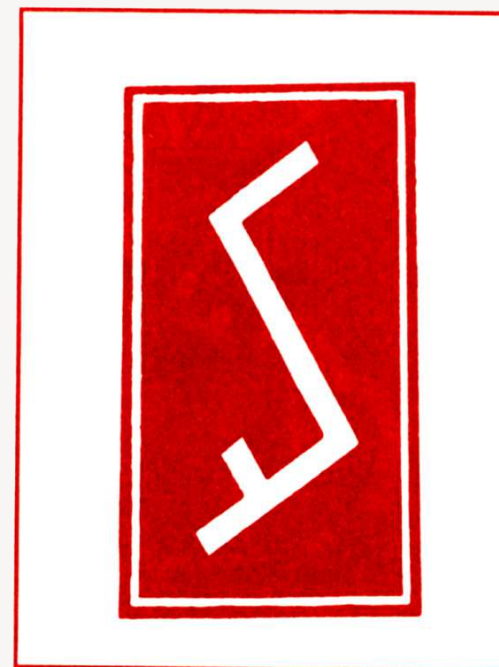
DOM „GAZETY OLSZTYŃSKIEJ”
W OLSZTYNIE

Targ Rybny 1
10-019 Olsztyn
tel. 89 534 01 19
dgo@muzeum.olsztyn.pl

Koncepcja i opracowanie
zadań edukacyjnych
Danuta Syrwid

Opracowanie graficzne
Marta Wójcicka-Schulz

Olsztyn 2022

STULECIE
ZWIĄZKU POLAKÓW
w NIEMCZECH
1922-2022

NA PLEBISCYT.

HYMN WARMIŃSKI

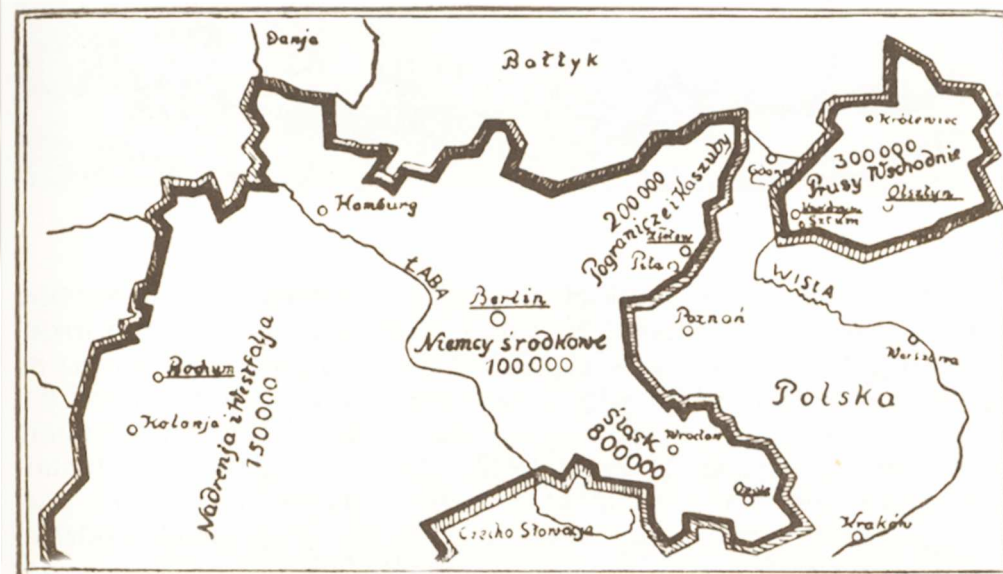
FELIKSA NOWOWIEJSKIEGO, rodaka z Warmji

Z uczuciem. (Słowa Marji Paruszewskiej.)

My Warmji wierne dzieci, Olsztyński zamek stary,
Kochamy ten nasz kraj, Krzyżactwa mieścił ród,
Po latach burz, zamieci Dziś polskie tam sztandary
Niech błysnie szczęścia raj! I odrodzenia cud.

Mapa ukazuje tereny, na których znajdowało się pięć dzielnic Związku Polaków w Niemczech. Korzystając z opisu wstaw numery dzielnic w odpowiednie miejsca na mapie.

- I Dzielnica z siedzibą w Opolu**
– tereny Śląska Opolskiego
- II Dzielnica z siedzibą w Berlinie**
– tereny Brandenburgii, Saksonii, Hamburg, Dolny Śląsk, Pomorze, Prusy Zachodnie
- III Dzielnica z siedzibą w Bochum**
– tereny Westfalii, Nadrenii, Badonii i Palatynatu
- IV Dzielnica z siedzibą w Olsztynie**
– tereny Mazur, Warmii i Powiśla
- V Dzielnica z siedzibą w Złotowie**
z terenami tzw. Pogranicza

Na współczesnej mapie Polski zaznacz te tereny, które przed II wojną światową leżały poza jej granicami i stanowiły część Dzielnic ZPwN

Rzeczpospolita Polska w 1923 roku

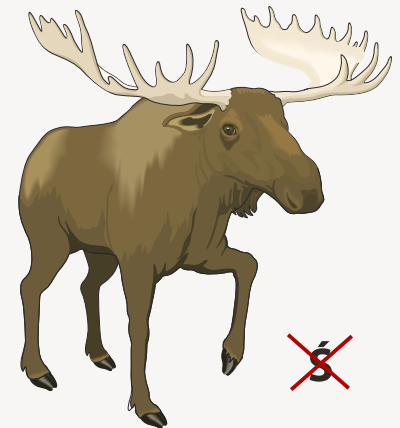
Edmund Osmańczyk (1913-1989)
działacz mniejszości polskiej w Niemczech
- twórca nazwy RODŁO

Zobacz, jak powstał neologizm tworzący tę nazwę:

~~RODZINA~~ + ~~GO DŁO~~

M=R T=D ~~YL~~

~~Ś~~

Przyjrzyj się rebusowi i sam spróbuj ułożyć podobny
- tworzący słowo RODŁO

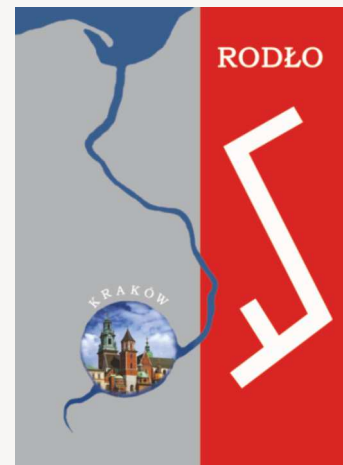
Na obrazkach widzisz:

- a)** bieg rzeki Wisły z zaznaczonymi miastami, przez które przepływa
- b)** Znak Rodła przedstawiający stylizowany bieg rzeki Wisły z zaznaczonym Krakowem – historyczną stolicą Polski
- c)** Fotografie Janiny Kłopotckiej (1904-1982) autorki projektu Znak Rodła

a

b

c

Spróbuj na mapie konturowej, nanieść Znak Rodła i zaznaczyć miasta: Kraków, Warszawę i Gdańsk

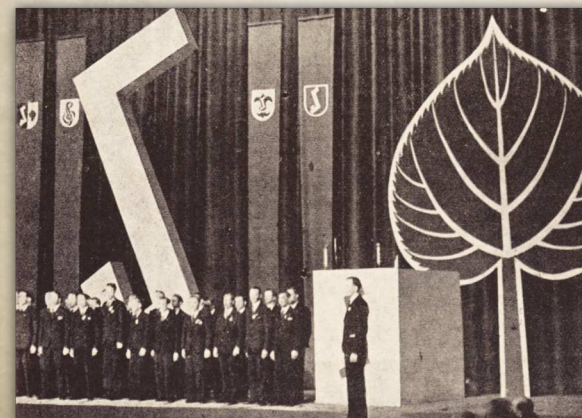
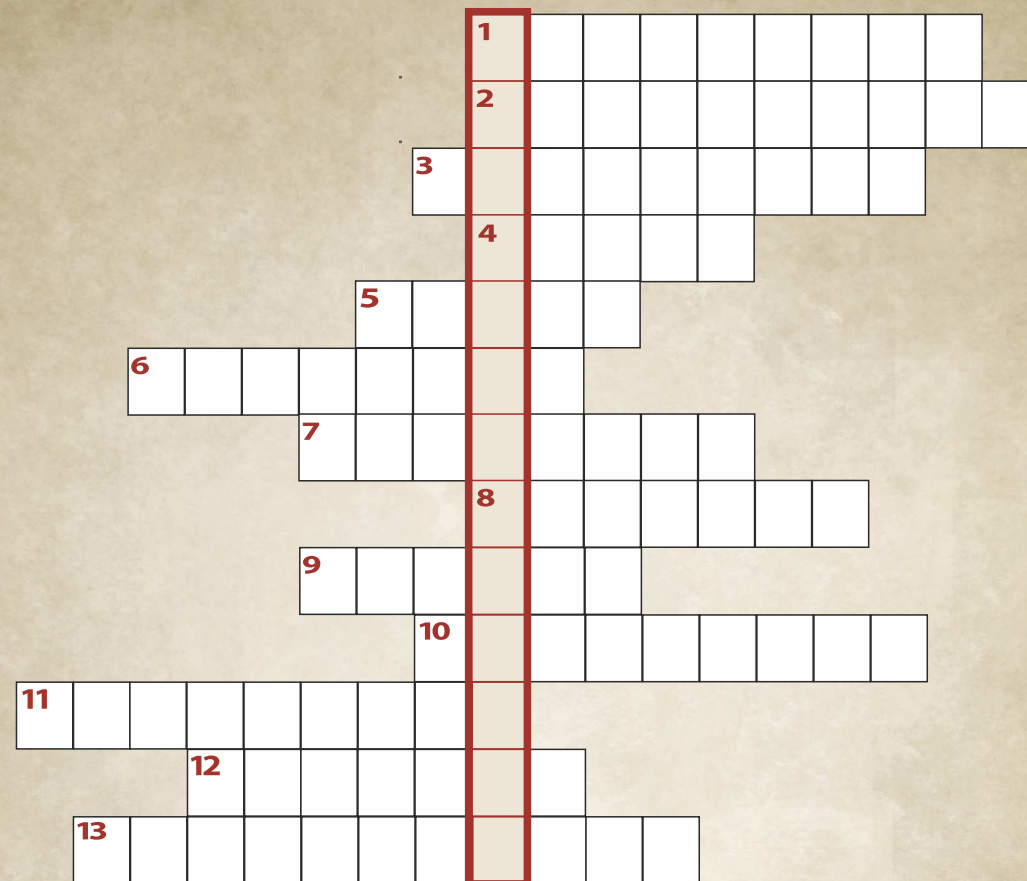
**Na Kongresie Polaków w Berlinie 6 marca 1938 roku
uchwalono zasady, odwołujące się do wartości:
narodu, wiary, braterstwa, służby i ojczyzny.
Rozwiązując krzyżówkę dowiesz się, jak nazywamy te zasady.**

1. JESTEŚMY POLAKAMI
2. WIARA OJCÓW NASZYCH JEST
WIARĄ NASZYCH DZIECI
3. POLAK POLAKOWI BRATEM
4. CODZIEŃ POLAK NARODOWI SŁUŻY
5. POLSKA MATKĄ NASZĄ,
NIE WOLNO MÓWIĆ O MATCE ŻŁE

1. Nazwisko wydawcy „Gazety Olsztyńskiej”.
Jego imię nosi jedna z głównych ulic Olsztyna.
2. Jaką nazwę nosiło kiedyś miasto Kętrzyn
3. Podaj nazwisko urodzonego w Gryźlinach działacza Związku Polaków
w Niemczech, który jako poseł do sejmiku pruskiego, wywalczył
wprowadzenie Ordynacji Szkolnej, ustawy zezwalającej na zakładanie
polskich szkół prywatnych w Niemczech, uchwalonej 31 grudnia 1928 r.
4. Jakie imię nosiła żona Seweryna Pieniężnego juniora, która w 1919 r.,
przed przyjazdem do Olsztyna brała udział w powstaniu wielkopolskim
5. Nazwa znaku Związku Polaków w Niemczech
6. Wydawca „Mazura” szczecińskiego do 1920 r., późniejszy redaktor
„Gazety Olsztyńskiej”
7. Nazwisko twórczyni projektu graficznego znaku
Związku Polaków w Niemczech
8. Jakie miasto było siedzibą IV Dzielnicy Związku Polaków w Niemczech
9. Siedziba władz centralnych Związku Polaków w Niemczech
w latach 1922-1939.
10. Nazwisko kierownika naczelnego Związku Polaków w Niemczech
w latach 1922-1939.
11. Nazwisko twórcy nazwy Rodło.
12. Uzupełnij nazwę organizacji: Związek w Prusach Wschodnich,
która była poprzednikiem IV Dzielnicy Związku Polaków w Niemczech
13. Pierwszy prezes Związku Polaków w Niemczech, do 9 lutego 1933 r.

Kongres Polaków w Berlinie, 6 marca 1938

Stanisław Sierakowski
1881-1939

Delegacja Mniejszości Polskiej w Niemczech
(182e portretacje z Rządem Prus o prawa mniejszościowe)
2-go października 1928r.

A. Józefczak Dr. J. Kaczmarek Ks. prob. Dr. Domański St. Szczepaniak J. Baczewski

Przyjrzyj się dobrze podpisanej fotografii, a następnie dopasuj podpisy stawiając odpowiednie numery pod portretowymi fotografiami działaczy polskich

- 1. Antoni Józefczak**, prezes III Dzielnicę Związku Polaków w Niemczech z siedzibą w Bochum, zamordowany podczas II wojny światowej w obozie koncentracyjnym w Dachau
- 2. dr Jan Kaczmarek** (1895-1977), dr filozofii, kierownik naczelny Związku Polaków w Niemczech w latach 1922-1939
- 3. Ksiądz dr Bolesław Domański** (1872-1939), prezes Związku Polaków w Niemczech od 9 lutego 1933 do 21 kwietnia 1939
- 4. Stefan Szczepaniak** (1892-1964), prezes Związku Polaków w Niemczech, po śmierci księdza Domańskiego – od kwietnia 1939 do września 1939, podczas II wojny światowej więziony w obozie koncentracyjnym w Buchenwaldzie
- 5. Jan Baczewski** (1890-1958) członek Rady Naczelnej Związku Polaków w Niemczech (1923 – 1932), do 1928 r. kierownik IV Dzielnicę Związku Polaków w Niemczech, poseł do sejmiku pruskiego (1922-1928)

Kazimierz Jaroszyk
1878-1941

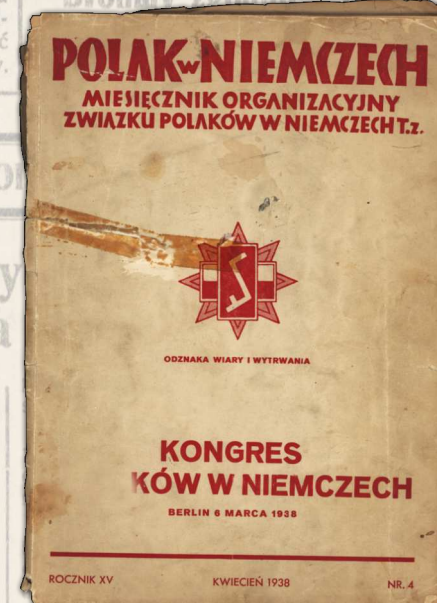
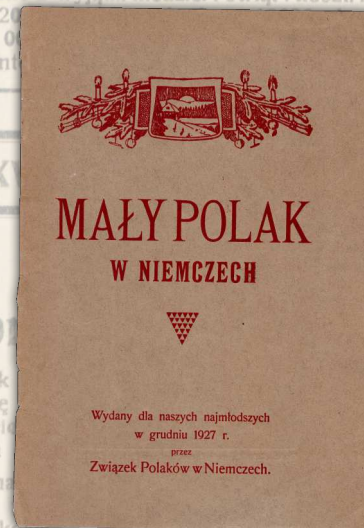
Antoni Szajek
1900-1976

Seweryn Pieniężny junior
1890-1940

Przyjrzyj się dokładnie tytułom prasy polskiej ukazującej się w państwie niemieckim. Dopasuj poszczególne czasopisma do opisów i podpisz fotografie odpowiednimi numerami

1. Miesięcznik Związku Polaków w Niemczech ukazujący się od 1924 do 1939 r. w Berlinie
2. Dodatek do „Polaka w Niemczech” przeznaczony dla młodzieży, ukazujący się od 1930 do 1939 r. w Berlinie
3. Dodatek do „Polaka w Niemczech” przeznaczony dla dzieci, ukazujący się od 1925 do 1939 r. w Berlinie
4. Gazeta ukazująca się w wydawnictwie Pieniężnych w Olsztynie, w latach 1920-1922 była organem prasowym Związku Polaków w Prusach Wschodnich
5. Dodatek do „Gazety Olsztyńskiej” ukazujący się od 12 X 1924 i jako samodzielne pismo od 1926 do 1930 r., - dwutygodnik reprezentujący Związek Towarzystw Młodzieży w Prusach Wschodnich

Nr. 253!

**ZYCIE
MŁODZIEŻY**

Dwutygodnik młodzieży polskiej w Niemczech
Rok VI Olsztyn (Allenstein) 30. VI. 1929 Nr. 10

Za towski w lu pias mek Opo

Ber Bra burska w Bran linie ma den

III Dzielnica ZPwN

Pol bo Bank Bo ski w tników Ro chum

IV Dzielnica ZPwN

skiej mek ka war Za miń w Ol nie pituły sztyń

V Dzielnica ZPwN

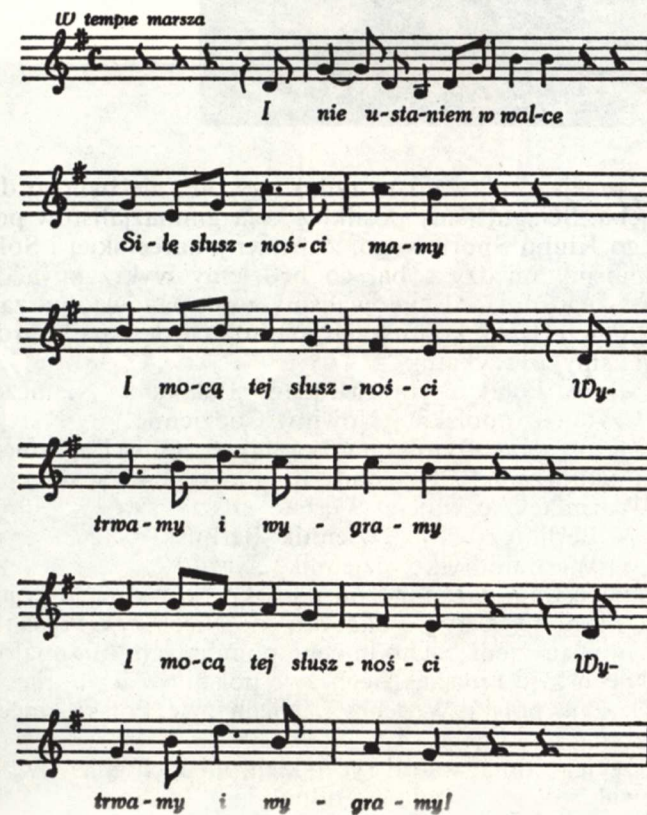

Zło Ucz pol w towie skiej ty niowie szko

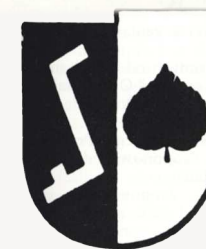
HASŁO POLAKÓW W NIEMCZECH

Słowa:
Edmund Osmańczyk

Mel:
Janowa Kaczmarkowa

Klucz wiolinowy z Rodłem
znak polskich kół
śpiewaczych
proj. Jan Klich

Rodło z liściem
znak młodzieży polskiej
w Niemczech
proj. Janina Kłopotcka

Lilijka harcerska
z Rodłem
odznaka ZHPwN
proj. Edmund Rydziński

Racibórz

Olesno

**SIEDZIBY
STOWARZYSZEŃ POLSKICH
W NIEMCZECH 1922-1939**

Zakrzewo DOM POLSKI

Złotów
DOM POLSKI

Strzelce

Olsztyn

Sztum

Powstanie Związku Polaków w Niemczech w 1922 r. wynikało z konieczności wzmocnienia pozycji narodowego ruchu polskiego wobec władz niemieckich. Organizacja ta doprowadziła do utworzenia jednolitego kierownictwa, które skuteczniej mogło występować w obronie praw mniejszości polskiej.

Związek prowadził działalność kulturalną, gospodarczą i polityczną, miał swoich reprezentantów w Sejmie Pruskim. Celem Związku była ochrona praw polskiej mniejszości narodowej oraz dbałość o polskie dziedzictwo kulturowe, jakie znajdowało się w granicach Niemiec. Organizacja zainicjowała powstanie Centralnego Bank Spółdzielczości Polskiej – Banku Słowiańskiego z siedzibą w Berlinie. Bank odegrał ważną rolę w finansowaniu Związku i działań Polaków w Niemczech. Pod auspicjami Związku działalność prowadziły polskie spółki rolno-handlowe, spółdzielnie i zjednoczenia zawodowe, drukarnie, gazety, szkoły, bursy, instytucje opieki socjalnej, stowarzyszenia kulturalne, zespoły artystyczne oraz kluby sportowe.

Paragraf pierwszy Statutu organizacji informował:

„Związek Polaków w Niemczech jest zrzeszeniem wszystkich Polaków zamieszkałych w Niemczech i ma swoją siedzibę w Berlinie. Związek Polaków w Niemczech ma na celu zdobycie dla ludności polskiej w Niemczech pełnych praw mniejszości narodowych i obronę jej interesów ogólnych we wszystkich dziedzinach życia społecznego jak również szczególnych spraw swych członków”.